

Budapest, 2010. szeptember 28.

Magyar Országgyűlés
Alkotmányelőkészítő eseti bizottság

Dr. Salamon László
elnök úr részére

Tárgy: Javaslatok az új Alkotmány
koncepciójához

Tisztelt Elnök Úr!

A Levegő Munkacsoport Országos Környezetvédő Szövetség (1075 Budapest, Károly körút 3/A.) nevében, 2010. július 29-én kelt felkérő levelével összhangban az alábbi javaslatokat teszem az új Alkotmány koncepciójának előkészítéséhez:

1. Javasoljuk az Alkotmány preambulumban rögzíteni, hogy az Alkotmány célja az *öko-szociális piacgazdaság* feltételeinek megteremtése és biztosítása Magyarországon.

A javaslat indoka, hogy a gazdasági-társadalmi válságból való kilábalás és a fenntartható jólét biztosítása kizárólag a jogrendszerben és a gazdaságban bekövetkező öko-szociális fordulat révén valósulhat meg. Ez azt jelenti, hogy a szociális és környezetvédelmi szempontok egyaránt kellő súllyal szerepelnek a társadalmat és a gazdaságot érintő döntések meghozatalakor. Egyebek mellett a jelenleginél jóval nagyobb figyelmet kap az oktatás és az egészségügyi, továbbá a gyakorlatban is megvalósul az EU Alapszerződésében rögzített, „a szennyező fizet” elv. Az öko-szociális piacgazdaság célkitűzésit tartalmazza az Európai Unió nemrégiben elfogadott Európa 2020¹ stratégiája is.

2. Javasoljuk az új Alkotmányban megerősíteni az egészséges környezethez való jog követelményét. Ennek alapvető elemeként szükségesnek látjuk a 28/1994. (V. 20) AB határozatban elindított és azóta az alkotmánybírói gyakorlat által kibontott és megerősített alapelv beültetését az új Alkotmány normaszövegébe: *„az állam (és a helyi önkormányzatok) a környezet- és természetvédelem jogszabályokkal biztosított szintjét nem csökkentheti, kivéve, ha ez más alapjog vagy alkotmányos érték érvényesítéséhez elkerülhetetlen. A védelmi szint csökkentésének mértéke az elérni kívánt célhoz képest ekkor sem lehet aránytalan.”*

A javaslat indoka, hogy a rendszerváltás után kiépült a hazai környezetvédelem jog- és intézményrendszere. Ez – a jogalkalmazás működésének kellő hatékonysága esetén – elegendő garanciát biztosíthat az egészséges környezethez fűződő alkotmányos alapjog érvényesítésére. Az utóbbi években azonban elindult, majd nemrégiben felerősödött az a folyamat, amely a korábbinál kedvezőtlenebb környezetvédelmi szabályok megalkotására, illetve a meglévő szabályok lerontására törekszik. Ennek a folyamatnak szabna a jelenleginél hatékonyabb gátat az alkotmánybírói gyakorlat beültetése az Alkotmány szövegébe.

¹http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm

3. Javasoljuk az Alkotmányban előírni a jogalkotásra vonatkozó rendelkezések között, hogy minden új törvény megalkotása és egy meglévő törvény rendelkezéseinek jelentős módosítása esetén minden esetben alapos, valamennyi szempontra kiterjedő, független szakértő által készített társadalmi-gazdasági-környezeti *hatásvizsgálati elemzést* kell elvégezni, az elemzéseket haladéktalanul nyilvánosságra kell hozni, és természetesen a hatásvizsgálat eredményét a kodifikáció során figyelembe kel venni.

A javaslat indoka, hogy jelenleg a jogalkotásról szóló törvény tartalmaz ugyan hasonló rendelkezést, de a betartásának elmulasztását a következetes alkotmánybírói gyakorlat nem tekinti elegendő oknak a megalkotott törvény alkotmányellenességének megállapításához. Amennyiben maga az Alkotmány tartalmazná ezt a követelményt, a helyzet nyilvánvalóan megváltozna, ami a jogalkotás szakmai színvonalának és társadalmi elfogadottságának erősödéséhez vezetne.

4. Javasoljuk a *kiemelkedő közérdeknek* minősülő tevékenységek körét az új Alkotmányban felsorolni. Javasoljuk továbbá a felsorolást az öko-szociális piacgazdaság céljának megfelelően kialakítani.

A javaslat indoka, hogy számos hazai jogszabály lényeges jogkövetkezményeket fűz a kiemelkedő közérdek fogalmához, amelynek meghatározása, az érintett tevékenységek felsorolása jelenleg hiányzik. A bizonytalan helyzet komoly értelmezési problémát okoz a jogalkalmazónak és számos jogvitához, egyes eljárások elhúzódasához vezet.

5. Javasoljuk a *köztulajdon védelmének alapvető szabályait* az Alkotmányban rögzíteni.

A javaslat indoka, hogy jelenleg a köztulajdon védelme abszolút értelemben és a magántulajdon Polgári Törvénykönyvben biztosított védelmi szabályaihoz képest is szabályozatlan terület. A szabályozási réseket az utóbbi években-évtizedekben látványosan kihasználták egyes érdekcsoportok és a vagyontárgyakkal rendelkezési lehetőséggel rendelkező politikusok. Ez a közvagyon jelentős csökkenéséhez vezetett. Az alapvető szabályok Alkotmányba ültetése biztosíthatná a közvagyon védelmét, és megelőzhetné az alapvető, garanciális szabályok gyakori módosításának lehetőségét.

6. Javasoljuk, hogy a jelenleg hatályos Alkotmány 10.§ (1) bekezdése maradjon változatlan: „*az állam tulajdona nemzeti vagyon*”. Javasoljuk továbbá, hogy ennek miniszteri indokolása is kerüljön az új Alkotmány szövegébe: „*a nemzet vagyonával kizárólag olyan szervezetek rendelkezhetnek, amelyek az egész népet képviselik.*” Szükséges továbbá ezeknek a szervezeteknek az Alkotmányban való megnevezése is, amelyek alapkövetelménye, hogy független, az Országgyűlésnek alárendelt költségvetési szervek formájában működjenek.

A javaslat indoka, hogy a jelenlegi rendszerben az állami vagyon felett rendelkező szervezet formáját és működését a mindenkori kormány saját belátása szerint megváltoztathatja. Ez azzal járhat, hogy átláthatatlan és politikailag befolyásolható szervezetrendszer jöhet létre, amely nemhogy a közvagyonnal való megfelelő gazdálkodást nem tudja biztosítani, de a vagyon leltározásának feladatát sem képes (vagy nem áll szándékában) elvégezni. A részvénytársaságként való működtetés lehetőségét – az átláthatóság érdekében – szintén célszerű az Alkotmányban kizárni.

7. Javasoljuk az Alkotmányban rögzíteni a magas rangú állami vezetőkre (pl. miniszterek, államtitkárok) és az országgyűlési képviselőkre vonatkozó összeférhetlenségi szabályokat.

Az összeférhetetlenség szabályait a lehető legszigorúbb módon, a bírákéhoz hasonlóan javasoljuk kialakítani.

A javaslat indoka, hogy a jogalkotás, és a jogalkalmazás tényleges függetlenségét a jelenlegi szabályozásnál jobban biztosítaná, ha a magas rangú állami vezetők nem halmozhatnák tisztségeiket, függetlenek lennének a gazdasági társaságoktól, civil szervezetektől és posztjukon kívül csak oktatási, kulturális, tudományos vagy sport tevékenységet végezhetnének.

Kérem, hogy a fenti javaslatainkat szíveskedjenek az új Alkotmány előkészítése során figyelembe venni, és a további véleményezési lehetőségekről szervezetünket tájékoztatni.

Tisztelettel:

Lukács András
elnök

